

Ahosuon linnustoselvitys

Pudasjärvi

17.8.2011

Willitys tmi, Marjo Lindberg

Luontopalvelu Kraakku, Marika Vahekoski

Ahosuo 20.6.2011

Sisällys:

1. Johdanto
2. Menetelmät
3. Tulokset
4. Lajiluettelo
5. Havaitut lintulajit ja tietoja havainnoista
6. Uhanalaiset ja lintudirektiivin I-liitteen lajit sekä Suomen vastuulajit
7. Päätelmät
8. Ahosuon kartalla esiintyvät lajit ja lyhenteet
9. Kuvia Ahosuolta

Liite

Kartta, johon on merkitty (mustalla)

- silmälläpidettävien ja vaarantuneiden lajien reviirit
- lintudirektiivin I-liitteen lajien reviirit
- alueellisesti uhanalaisten lajien reviirit
- Suomen vastuulajien reviirit
- valokuvien kuvauspaikat ja suunnat
- havainnot uhanalaisista yms. pesimättömiksi tulkituista (punaisella merkitty)

1. Johdanto

Ahosuo sijaitsee Pudasjärven keskustasta n. 20 km pohjoiseen, Pärjänsuon kylän länsipuolella. Selvitysalue on kooltaan n. 258 ha ja on osa suurempaa suokokonaisuutta. Suon eteläpuolella muutaman kilometrin etäisyydellä on Ällinsuon turvetuotantoalue ja kaakkoispuolella Ylä-Koirasuon turvetuotantoalue. Pohjoisessa on tie nro 8570 Rytinki – Ala-Livo.

Selvitysalue on ojitettujen puustoisten soiden, eri-ikäisten taimikoiden ja hakkuualueiden ympäröimä. Ahosuo on osittain ojitettua, runsaspuustoista ja rämemäistä ja osittain edustavaa ojittamatonta avosuota. Ojitus ei ole suuresti vaikuttanut ojittamattoman osuuden kosteustasapainoon. Avosuolla on hankalakulkuisia, märkiä väli- ja rimpipintoja. Eteläosan Koivusuon osuus on helppokulkuisempaa ja kuivempaa avosuota.

Linnustoselvitys on tehty Ahosuon turvetuotantoalueen ympäristövaikutusten arvioinnin pohjaksi. Linnustoselvityksen ovat tehneet luontokartoittaja Marika Vahekoski Luontopalvelu Kraakusta ja Marjo Lindberg Willitys tmi:stä, Ramboll Finland Oy toimeksiannosta.

2. Menetelmät

Alue kierrettiin jalkaisin kartoituslaskentamenetelmää (Koskimies & Väisänen 1988) käyttäen 16.5 ja 20.6.2011 klo 04.00 – 10.00 välisenä aikana. Apuna laskennassa käytettiin kiikareita, kaukoputkia ja gps-paikantimia. Paikantimien karttaohjelmia käyttäen etukäteen suunnitellut reitit toteutettiin ja saadut havainnot merkittiin tarkasti käsin kartoille. Kartat maastossa olivat toimeksiantajalta saatujen karttojen suurennettuja kopioita (A3, 1: 10 000).

Toinen laskijoista kiersi suon pohjoispuolisen osan sekä Ahosuon avosuo-osuuden ja toinen edellisestä länteen ja etelään Koivusuon osuuden. Reitit ja kartoittajat tekivät oman alueensa molemmilla kerroilla. Molemmilla kerroilla alue laskettiin kokonaisuudessaan. Molemmilla laskentakerroilla sää oli puolipilvinen ja tuuli heikkoa. Kuuluvuus oli hyvä. Linnusta merkittiin kartalle näkö- ja kuulohavainnot. Myös aluerajauksen läheisyydessä havaitut linnut merkittiin karttaan. Korkealla ylilentäviä lintuja ei merkitty ylös, koska niiden tulkittiin olevan ohikulkijoita, ei alueella pesiviä.

3. Tulokset

Ahosuon selvitysalueella havaittiin 32 lintulajia, joista 22 lajia tulkittiin havaintojen perusteella pesiviksi lajeiksi. Pesiviä pareja arvioitiin havaintojen perusteella olevan yhteensä 62. Lisäksi alueella havaittiin useita ruokailevia teeriä sekä kurkipari, lenteleviä vihervarpusia ja käpylintuja. Ahosuon selvitysalueen yleisimmät lintulajit ovat peippo, pajulintu, niittykirvinen, metsäkirvinen ja liro. Avosoilla pesivistä lintulajeista selvitysalueella tavattiin laulujoutsen, kurki, kapustarinta, valkoviklo, liro, pikkukuovi, taivaanvuohi, jänkäkurppa, niittykirvinen ja keltävästäräkki. Muut lintulajit ovat metsäisten ja pensaikkoisten alueiden pesimälajeja.

4. Lajiluettelo

Taulukko 1: Selvitysalueella ja sen läheisyydessä havaitut lintulajit ja niiden parimäärä

Laji	16.5.2011 havaitut lajit	20.6.2011 havaitut lajit	laskentojen perusteella arvioitu pesivä parimäärä
Laulujoutsen	X	X	1
Tavi	X		0
Teeri	X	X	0
Riekkö	X	X	0
Metso		X	1
Kurki	X		0
Kapustarinta	X		0
Valkoviklo	X	X	2
Liro	X	X	5
Pikkukuovi	X	X	1
Taivaanvuohi	X	X	2
Jänkäkurppa	X		1
Käki		X	0
Suopöllö	X		0
Käpytikka	X		0
Metsäkirvinen	X	X	5
Niittykirvinen	X	X	6
Rautiainen	X	X	1
Keltavästäräkki	X	X	1
Punarinta	X	X	2
Sinirinta	X	X	2
Leppälintu	X	X	2
Laulurastas	X	X	1
Punakylkirastas	X	X	1
Kulorastas	X	X	1
Pajulintu	X	X	8
Talitiainen	X	X	1
Peippo	X	X	11
Järripeippo	X	X	5
Vihervarpunen	X	X	0
Pikkukäpylintu	X	X	0
Pohjansirkku	X	X	2
Yhteensä			62 paria

5. Havaitut lintulajit ja tietoja havainnoista

Tässä osiossa on esitelty lyhyesti selvitysalueella havaitut lajit ja niiden esiintyminen. Kuvauksen koostamisessa kirjallisuutena on käytetty L. Laineen Suomalaista lintuopasta ja L. Svenssonin & kumpp. teosta Lintuopas, Euroopan ja Välimerenalueen linnut. Lisäksi on mainittu uhanalaisuuluokitus, kuuluminen lintudirektiivin I-liitteen lajeihin, Suomen erityisvastuulajit sekä alueellinen uhanalaisuus (kappale 6. Uhanalaiset ja lintudirektiivin I-liitteen lajit).

Laulujoutsen pesii metsälammilla ja märillä soilla. Ahosuon ojittamattomalla vaikeakulkuisella keskiosalla oli joutsenpari, joka varoitteli ja käyttäytyi niin, että se tulkittiin pesiväksi. Havaintoja tehtiin molemmilla käyntikerroilla. Laulujoutsen on lintudirektiivin I- liitteen laji ja Suomen erityisvastuulaji (kappale 6.).

Tavi pesii vaihtelevissa biotoopeissa, mutta suosii metsälampia sekä suo- ja tunturilampia. Selvitysalueella tavattiin tavinaaras ruokailemassa suo-ojassa ensimmäisellä laskentakierroksella. Tavi on Suomen erityisvastuulaji.

Teeri elää aukkoisissa sekametsissä ja soiden reunoilla. Se suosii talvella koivua kasvavia alueita. Selvitysalueella teeriä tavattiin useammassa paikassa, molemmilla laskentakierroilla. Lintujen soidinlaulua kuului selvitysalueita ympäröivistä metsistä ja useampi koiras tavattiin ruokailemassa suonreunusrämeillä. Pesintä suonreunoissa on todennäköinen, mutta varmoja havaintoja ei tällä laskennalla saatu. Teeri on Suomen vastuulaji sekä kuuluu EU:n lintudirektiivin I-liitteen lintulajeihin ja uhanalaisuusluokituksessa silmälläpidettäviin lintulajeihin.

Riekko pesii koivua kasvavissa metsissä ja tunturimetsissä. Ahosuolla riekkoja tavattiin molemmilla laskentakierroilla, mutta havaintojen perusteella niitä ei arvioitu pesiviksi. Riekko on alueellisesti uhanalainen.

Metso pesii havumetsissä, erityisesti männiköissä. Ahosuon pohjoisosan ojitetussa männikössä tavattiin metsonaaras ja viisi juuri lentämään kykenevää poikasta. Metso on Suomen vastuulaji sekä kuuluu EU:n lintudirektiivin I-liitteen lintulajeihin ja uhanalaisuusluokituksessa silmälläpidettäviin lintulajeihin. Se on myös alueellisesti uhanalainen laji.

Kurki pesii rämeillä ja soilla sekä järvenrantaniityillä. Ahosuon avosuolla tavattiin ruokailevaksi tulkittu kurkipari. Kurki on lintudirektiivin I-liitteen laji.

Kapustarinta pesii yleisesti tuntureilla, mutta sitä tavataan harvalukuisena myös muualta Suomesta avosoilta. Kuusi kapustarintaa havaittiin selvitysalueen avosuo-osassa ensimmäisellä laskentakerralla. Toisella laskentakerralla ei linnuista tehty havaintoja. Kapustarinta on EU:n lintudirektiivin I-liitteen laji.

Valkoviklo pesii harvapuustoisissa männiköissä, missä on lähellä vettä. Varoittelevia metsävikloja havaittiin selvitysalueen avosuon reunojen rämemänniköissä. Pesiviksi arvioitiin kaksi paria. Laji on Suomen erityisvastuulaji.

Liro pesii vähäpuisilla soilla ja on yksi yleisimmistä kahlaajista Suomessa. Liroa tavattiin avosuosuuksilla viisi pesiväksi tulkittua, varoittlevaa paria sekä lisäksi kaksi paria, joista saatiin havainto vain ensimmäisellä kerralla. Liro on Suomen vastuulaji sekä kuuluu EU:n lintudirektiivin I-liitteen lintulajeihin. Se on myös alueellisesti uhanalainen laji.

Pikkukuovi pesii pohjoisen soilla, tunturilammilla ja varvikoissa. Ahosuolla tavattiin voimakkaasti varoittleva, pesiväksi tulkittu pikkukuovipari. Suomen erityisvastuulaji.

Taivaanvuohi pesii kosteikoilla, avosoilla ja järvien luhtaniityillä. taivaanvuohi on yleisimpiä kahlaajia linnustossamme. Molemmilla laskentakerroilla tehtiin havaintoja soidinlennolla olevasta taivaanvuohesta useammassa kohdassa, kaksi tulkittiin pesiväksi.

Jänkäkurppa pesii havumetsävyöhykkeen soiden vetisillä osilla ja kosteilla niityillä. Ahosuolla tavattiin jänkäkurppa, joka lähti pesältä tavalla, joka osoitti pesän sijainnin. Paikasta löydettiin munapesä. Laji on Suomen erityisvastuulaji ja alueellisesti uhanalainen.

Käen kukuntaa kuului selvitysaluetta ympäröivistä männiköistä alueen ulkopuolelta. Käki loisi toisten lajien pesissä, esimerkiksi leppälinnun, peipon ja pajulinnun pesissä.

Suopöllö tavattiin ruokailevana alueen eteläosan avosuolta. Laji on Suomen erityisvastuulaji.

Käpytikka havaittiin ruokailemassa ensimmäisellä laskentakerralla selvitysalueen pohjoisosasta tiehen rajoittuvasta männiköstä.

Metsäkirvinen pesii mäntymetsissä ja rämeillä, mutta välttää tiheitä metsiä. Laulavia metsäkirvisiä havaittiin selvitysalueen rämeillä molemmilla laskentakerroilla useita. Pesiviksi pareiksi niistä tulkittiin viisi.

Niittykirvinen pesii avosoilla ja sitä tavataan koko maassa. Molemmilla laskentakerroilla havaittiin useita laulavia ja varoittlevia lintuja. Pesiviksi arvioitiin kuusi paria. Niittykirvinen on uhanalaisuusluokituksessa silmälläpidettävä.

Keltavästäräkki pesii kosteilla rantaniityillä, märällä rantavyöhykkeellä ja pohjoisen soilla. Ahosuolla tavattiin yksi pesivä pari alueen keskiosan märällä avosuolla. Laji on uhanalaisuusluokituksessa todettu vaarantuneeksi.

Rautiainen pesii nuorissa kuusikoissa ja aukkoisissa havu- ja sekametsissä. Laulavia rautiaiskoiraita tavattiin ensimmäisellä kierroksella ja toisella kierroksella varoittleva lintu. Rautiainen on äänessä keväällä, mutta kesällä hiljainen ja piilotteleva. Pesiväksi tulkittiin yksi pari.

Punarinta pesii sekametsissä ja suosii kuusia. Laulavia ja varoittlevia punarintoja havaittiin molemmilla laskentakerroilla. Pesiviksi pareiksi niistä tulkittiin kaksi.

Sinirinta pesii pajukoissa ja kosteissa tunturikoivikoissa. Alueella tavattiin kaksi laulavaa koirasta ja alueen ulkopuolella kolmas. Pesiväksi pariksi tulkittiin kaksi. Sinirinta on uhanalaisuusluokituksessa todettu silmälläpidettäväksi ja kuuluu lintudirektiivin I-liitteen lajeihin.

Leppälintu pesii kaikenlaisissa metsissä, pohjoisessa mielellään vanhemmissa mäntymetsissä. Alueella havaittiin molemmilla kierroksella laulavia koiraita ja kaksi tulkittiin pesiväksi. Suomen erityisvastuulaji.

Laulurastasta tavataan monen tyyppisissä, mielellään rehevissä metsissä, mäntymetsissä vähälukuinen. Laulavia laulurastaita tavattiin useita, mutta pääsääntöisesti alueen ulkopuolen metsissä. Selvitysalueella tulkittiin olevan yksi laulurastaspari suon eteläreunan männikössä..

Punakylkirastas on hyvin yleinen lintu koko Suomessa. Se pesii aukkoisissa metsissä, avoimissa pensaikkaisissa maisemissa, pihoissa ja puistoissa. Yksi punakylkirastas tulkittiin pesiväksi.

Kulorastas on mäntyvaltaisten metsien laji. Yksi laulava kulorastas havaittiin pohjoisosassa ja yksi alueen ulkopuolella.

Pajulintu on hyvin yleinen lintu koko Suomessa ja sitä tavattiin myös tällä alueella. Molemmilla kerroilla saatiin havaintoja lähinnä laulavista koiraista. Parimääräksi tulkittiin kahdeksan.

Talitiaisen parimäärien vähäisyys johtuu todennäköisesti lahojen puupökökelöiden vähäisyydestä, jolloin niille ei ole riittävästi sopivia pesäkolonia. Laulavia ja varoittavia talitiaisita havaittiin alueella kolme.

Peippo on selvitysalueen yleisin lintu ja yleisimpiä lintuja koko Suomessa. Alueella tulkittiin pesiväksi seitsemän paria.

Järripeippo pesii harvoissa lehtipuita kasvavissa havumetsissä ja tunturikoivikoissa. Aho-suon alueelta tavattiin useita laulavia järripeippoja molemmilta havaintokerroilta. Pesiviksi niistä tulkittiin viisi. Järripeippo on alueellisesti uhanalainen.

Vihervarpunen pesii sekä kuusi- että mäntymetsissä. Alueella havaittiin muutamia lenteleviä vihervarpusparvia.

Pikkukäpylinnun ja Isokäpylinnun erottaminen lentoäänien perusteella on vaikeaa, tämän vuoksi tarkkaa määrittystä alueella lennelleestä muutaman linnun parvesta ei ole tehty. Molemmat lajit vaeltavat kuusien ja mäntyjen siemenvuosien mukaan, hyviä ruokailupaikkoja etsien.

Pohjansirkku pesii kosteissa lehtipuuta sisältävissä kuusikoissa sekä rämeillä ja aukkoisissa soistuneissa sekametsissä. Alueella tavattiin kaksi varoittavaa pohjansirkkua, jotka tulkittiin pesiväksi.

6. Uhanalaiset ja lintudirektiivin I-liitteen lajit sekä Suomen vastuulajit

Uhanalaisuusluokan 2010 mukaan:

- Laji arvioidaan elinvoimaiseksi LC, kun se ei täytä uhanalaisten eikä silmälläpidettävien kriteerejä

- Laji arvioidaan silmälläpidettäväksi NT, kun se ei täytä uhanalaisten kriteerejä, mutta jonkun kriteerin täyttyminen on kuitenkin lähellä tai on todennäköistä, että ehdot täyttyvät lähitulevaisuudessa.
- Laji on vaarantunut VU, kun se parhaan saatavilla olevan tiedon perusteella täyttää jonkun vaarantuneiden luokan kriteereistä (Rassi P. & kumpp. 2010).

Lintudirektiivin I-liitteessä on lueteltu yhteisön tärkeinä pitämät lajit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityissuojelualueita (Natura 2000-verkosto.).

Suomen erityisvastuulajeja ovat erityisesti karujen vesien, soiden ja boreaalisten havumetsien lajit, joiden Suomen kannan osuus on yli 15 % Euroopan kannasta, lukuun ottamatta punakylkirastasta, järripeippoa ja vihervarpusta.

Alueellisessa uhanalaisuusarvioinnissa tarkastellaan valtakunnallisesti silmälläpidettävien ja elinvoimaisten lajien uhanalaisuutta vuoden 2000 uhanalaisuusarvioinnin mukaan. Selvitysalue kuuluu Pohjanmaan keskiboreaaliseen vyöhykkeeseen (3a).

Taulukko 2. Ahosuolla pesivät/havaitut uhanalaiset ja lintudirektiivin I-liitteen lajit.

Laji	Parimäärä	VU	NT	A	I-liite	Vastuulaji
Laulujoutsen	1				X	X
Tavi	ei varmaa pesintää					X
Metso	1		X	X	X	X
Teeri	ei varmaa pesintähavaintoa		X		X	X
Riekko	ei varmaa pesintähavaintoa		X	X		
Kurki	ei varmaa pesintää				X	
Kapustarinta	ei varmaa pesintää				X	
Liro	5			X	X	X
Valkoviklo	2					X
Pikkukuovi	1					X
Jänkäkurppa	1			X		X
Suopöllö	ei varmaa pesintää				X	
Niittykirvinen	6		X			
Keltavästäräkki	1	X				
Sinirinta	2		X		X	
Leppälintu	2					X
Pohjansirkku	2	X				
Järripeippo	5			X		
yhteensä	29					

VU= uhanalaisuusluokituksen mukaan laji on vaarantunut, NT= uhanalaisuusluokituksen mukaan laji on silmälläpidettävä, A= laji on alueellisesti uhanalainen, I-liite= laji kuuluu EU:n lintudirektiivin I-liitteen lajeihin, Vastuulaji= laji kuuluu Suomen erityisvastuulajeihin.

7. Päätelmät

Selvitysalueella havaittiin useammassa paikassa teeriä ja riekkoja sekä metsonaaras poikasineen. Ne ovat uhanalaisuusluokan 2010 mukaan silmälläpidettäviä ja EU:n lintudirektiivin I-liitteen lajeja sekä Suomen erityisvastuulajeja. Riekko on lisäksi alueellisesti uhanalainen. Teeri, metso ja riekko ovat myös riistalajeja, joiden metsästyksestä ja rauhoituksista voidaan päättää vuosittain sekä Suomen Riistakeskuksen aluetoimistoissa että paikallisissa metsästyseuroissa.

Liro kuuluu EU:n lintudirektiivin I-liitteen lintulajeihin ja on myös alueellisesti uhanalainen sekä Suomen vastuulaji. Selvitysalueella pesiviksi tulkittiin viisi liroparia.

Niittykirvinen on uhanalaisuusluokituksen mukaan silmälläpidettäviä (NT), mutta se ole alueellisesti uhanalainen. Suolla havaittiin kuusi pesiväksi tulkittua niittykirvistä sekä yksi vaarantuneeksi (VU) luokiteltu keltavästäräkkipesintä.

Suomen vastuulajeista avosuolla tavattiin pesivinä laulujoutsen, liro, valkoviklo, jänkäkurppa ja pikkukuovi. Kapustarintoja havaittiin ensimmäisellä laskentakerralla useita, mutta varmistusta pesinnästä ei saatu. Ahosuon avosuo on kyllä todennäköinen pesintäalue myös kapustarinnalla, joka on lintudirektiivin I-liitteen laji.

Selvitysalueen keskellä sijaitseva Ahosuon avosuo-osuus on merkittävä uhanalaisten lajien pesimäympäristö ja tällä linnustoselvityksellä siellä pesivien uhanalaisten tms. lajien parimäärä oli 14.

Selvitysalueen ojitettujen, puustoisten osien linnusto on suurimmaksi osaksi tyypillisiä metsien lajeja. Uhanalaisia tms. lajeja ojitetulta osuudelta tavattiin pesiväksi tulkittuina metso, sinirinta, leppälintu, pohjansirkku ja järripeippo yhteensä 12 paria.

8. Ahosuon kartalla esiintyvät lajit ja lyhenteet

Laji	Lyhenne
Laulujoutsen	L
Tavi	TA
Teeri	TR
Riekko	R
Metso	M
Kurki	K
Liro	Li
Kapustarinta	KAR
Valkoviklo	VAV
Pikkukuovi	PK
Taivaanvuohi	TV
Jänkäkurppa	JÄK
Suopöllö	SP
Niittykirvinen	NK
Rautiainen	RA
Keltavästäräkki	KV
Sinirinta	SR
Leppälintu	LL
Järripeippo	JP
Pohjansirkku	PS

9. Kuvia Ahosuolta

Kuva 1. Ahosuon ojitettua pohjoisosaa. Kuvaussuunta länteen.

Kuva 2. Ahosuon ojittamattoman osan suonreunaa. Kuvaussuunta itään

Kuva 3. Ahosuon avosuo. Kuvaussuunta itään.

Kirjallisuus

Koskimies P. ja Väisänen R.A 1988. Linnustoseurannan havainnointiohjeet. Helsingin yliopiston eläinmuseo.

Lasse J. Laine 2004: Suomalainen lintuopas.

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. ja Mannerkoski, I (toim.) 2010:. Suomen lajien uhanalaisuus - Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö ja Suomen Ympäristökeskus. Helsinki.

Svensson L., Mullarney K. ja Zetterström D. 2009. Lintuopas, Euroopan ja Välimeren alueen linnut. Toinen uudistettu painos. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki.

Suomen ympäristökeskus: Vastuulajit, linnut.

www.ymparisto.fi/print.asp?contentid=22524&lan=fi&clan=fi

Ympäristöministeriö: Lintudirektiivin I-liitteen mukaiset lajit

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=9046&lan=fi>

Ympäristöministeriö: Alueellisesti uhanalaiset lintulajit

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=133970&lan=fi>

Liite 1. Suojellullisesti huomíonarvoisten lajien lajien reviirit Ahosuon selvitysalueella.

